

ברית הנישואים, וכאן במשמעות אלגורית. 20 שש מאות ושלוש עשר: הכוונה לתרי"ג מצוות, על פי בבלי, מכות כג, ע"ב: 'דרש רבי שמלאי: שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה...'.

קרובות י"ח

[ד] חנוכה ור"ח / קדושת י"ח ליום א

בשמך רחמנא שמנה עשרה לחנוכה

א ויהי המקריב ב//יום הראשון

אב ראש לנשיאים נחשון

ואל {אחרון} הראשון נצרו כאישון

יגוננו מגן במקינת איתן הראשון

ב <רוך> מגן

ב 5 את קרבנו נחשון ביפר

כשר עבודת משכן ותכל

וקרא להקריב ולא עיב

ותחית גשם אל חי תיכן

ב <רוך> מחיה

ג בן עמי נדב למטה יהודה

10 גזע גבר באום חידה

וזר נעטרה ומלוכה //לו// הועדה

כי לקדשו היתה יהודה

ב <רוך> האל

ככ <תוב> והיה המקר <ריב> ביום הראשון נח <שון> וג' (במ' ז, יב)

ונא <מר> היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו (תה' קיד, ב)

ונא <מר> ובחנוכת חומת ירושלים בקשו את הכהנים <הלויים> מכל מקומותם להביאם לירושלים

לעשות חנוכה ושמחה ובתודות ובשיר מצלתיים נבלים ובכנורות (נחמיה יב, כז)

ונא <מר> מזמור שיר ~~חדש~~ חנוכת הבית // כי נפלאות עשה // אדא כאן ראש חדש // הושיעה לו

ימינו וזרוע קדשו (תה' ל, א בצירוף תה' צח, א)

ונא <מר> ארוממך יי כי דיליתני ולא שמחתה אויבי לי (תה' ל, ב)

ונא <מר> ימלוד יי לעולם וגי' (תה' קמו, י)

ואתה קדוש וגי' (תה' כב, ד)

אל נא

אָצָה מִמְלַכֶּת נֶמֶר

בָּנִים בְּכָרְךָ לְהִגְמֹר

15 גִּידְעוּהָ כּוֹהֲנֵי אֵימֹר

דִּישׁוּנוֹ זָבַח לְכוֹלוֹ כְּבוֹד אֹמֶר

הִבְהִילָה בְּתוֹלוֹת בְּגָזִירוֹת

וְגוֹ נְעִיל בּוֹקֶשֶׁה לְהַזְרוֹת

זָכַר // אֶל // בְּרִית אֲבוֹת הָהוּא מוֹשִׁיעַ צֶאֱן פְּזוּרוֹת

20 חִינוּךְ גִּירוֹת בְּעֶזְרוֹת

טָסָה מְרֻפַּעַת רֵאשִׁים

יִזְמָה לְהַעֲרוֹת מְקוֹר נָשִׁים

כְּהֲנִים קָמוּ כְּאֶנְשִׁים

לְחַלֵּץ זָרַע קְדוֹשִׁים

25 מְרַדָּה מְלָכוֹת שְׁלִישִׁית

נִלְחָמָה בָּאוֹם מְשׁוֹלָשִׁים

סוּגְרָה בִּיד שֶׁבֶט שְׁלִישִׁי

עֲשׂוֹת נִיסִים לְנוֹחֲלֵי כְּתָב שְׁלִישִׁים

פְּרָחִים חֲתוּמֵי שְׁמוֹנָה

30 צְמוּנִים בְּבִגְדִים שְׁמוֹנָה

קָרְאוּ הֶלֶל נָמִים שְׁמוֹנָה

רְנָנוֹת חִינְכוֹ כָּל הַשְּׁמוֹנָה

ובכן נעריצך אלהינו

אל נא לעולם תוערץ ועד לעולם תוקדש לעולם ועד> תמלוך ותתנשא האל מלך מלכים מלכותו נצח
 נוראותיו סלה סיחו ספרו עוזו פארו צבאיו קדשו רוממו שמ[ן] שיר שבח תוקף תהילות תפארת

ח	אָנא אָדון ראשון
	בֶּשֶׁר לְצִיּוֹן הִנֵּה רֹאשׁוֹן
35	גִּדְעֵ אֲדָמוֹנִי נָצָא רֹאשׁוֹן
	דְּרוֹשׁ צַדִּיקוֹת אֶבֶר הָרֹאשׁוֹן
	{ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה } וְתִנְצֹר עִמָּךְ כְּאִישׁוֹן
	כְּנִיחֵי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן>
	זְכוֹר חֲתוּמֵי בְרִית אֶבֶר
40	חֲנוּן אֶתְּהָ וְרַחוּם וּמְגִדֵּל עוֹז וְנִשְׁגָּב
	יִפְהֵ נוֹף עִירְךָ לִפְנֵיךָ תִּיעָרֵב
	וַחֲנֻכָּה שְׂבִיעִית לָנוּ תִקְרַב
	וְנִקְרִיב לָךְ כְּנִחְשׁוֹן בֶּן עַמִּי נָדָב
	מִלְכוּתְךָ לַעֲד אֵיחָדָה
45	נִצֹּר אֹמָה יְחִידָה
	שְׁמִיחַ בֵּית מֶלֶךְ כְּבוֹדָה
	בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ בֵּית הָעֲבוֹדָה
	פְּנִידָה בִּירְאָה נִעְבֹּדָה
	קוֹמֵם תּוֹרָה וְתַעֲבֹדָה
50	רִצָּה קִרְבָּנוֹתֵינוּ // כִּי // וְלָךְ נִיחָדָה
	שְׁעָרֵי מִקְדָּשְׁךָ בְּרִנָּה נְבוֹא וְנִעְבֹּדָה
	תִּרְצָה שְׁלָמִים וְתוֹדָה
	וְעֶרְבָה לִי מִנַּחַת יְהוֹדָה
	וּמִקֹּרְאִים שְׁמִם עַל שֵׁם יְהוֹדָה
55	וּמִפִּזְשִׁים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וְיִהוֹדָה
	תּוֹעָרֵץ בְּיִשְׂרָאֵל וְתוֹקֶדֶשׁ בִּיהוֹדָה
	כְּכ' <תּוֹב> וְקֹרָא זֶה

1ט קבֹדוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם הָאֵהִילוֹ

לְבָרְכוֹ לְקַדְּשׁוֹ לְפָאֲרוֹ וּלְהַלְלוֹ

יִשְׁבְּחוּ יִנְצְחוּ יִסְוֹחֻּחוּ יַפְצִיחוּ שִׁיר גָּדְלוֹ

60 כְּשֶׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ

לְעוֹמָתָם

2ט מִמְקוֹמוֹ הַמְלָאָכִים הַנְשָׁלָחִים הַהוֹלְכִים בְּפֶחַד

חָשִׁים בְּהִלְכָתָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלִי כַחַד

רוֹגְשִׁים רוֹעֲשִׁים רוֹחֲשִׁים יְחוּדוֹ יַחַד

יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד

פַּעֲמִיִּים בִּאֵהָבָה

65 3ט אֶחָד בְּעֶלְיוֹנִים אֶחָד בְּתַחְתּוֹנִים

רְנָנוֹת לוֹ מְרַנְנִים מְמַהֲרִים וְלֹא מִמְתִּינִים

בְּרִיתוֹ יִזְכּוֹר לְאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר כָּרַת לְקִדְמוֹנִים

כָּנָם וְזִכְרָתִי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים

לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וְגו' (במ' טו, מא)

בְּקוֹל אֲדִיר יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מִה אֲדִיר < שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ > וְגו' (תה' ח, ב; י)

4ט הָאָרֶץ עַל מְכוּנֶיהָ נְטִיתָהּ

70 מִכִּנְפֶיהָ תִּנְזַמַּר כִּי גְבוּרָה עֲטִיתָהּ

רַם כְּאִיבֻדָּתָהּ שְׁלוֹשׁ מַלְכִּיּוֹת אֲשֶׁר טֹאטְתָהּ

כֵּן תִּאבֹד מַלְכוּת רְבִיעִית כְּשִׁלוֹשׁ אֲשֶׁר אִיבֻדָּתָהּ

כְּאִמּוֹר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ וְגו' (זכ' יד, ט)

[השְׁלֵמַת הַקְּרוּבָה]

קָרְבְּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת

דָּף נְשִׂאוֹ וְלֹא חַת

75 הַקָּשִׁיב מֵאֵל אֶל תִּירָא וְאֵל תַּחַת

וְהִבִּין בְּסוֹד תוֹרָה אַחַת

בְּ<רוּךְ> חוּנָן

שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשַׁקְלָה
הֵלֵא מֵהוֹנוֹ הוּא שְׁקָלָה
חֲכָמוֹת לְמוֹלוֹ נִתְּנָה קוֹלָה
וּתְשׁוּבָה הָאֵל קִיבְלָה 80
ב>רוך< הרוצה בתש>ובח<

מִזְרֵק אֶחָד כָּסֹף
וַיַּעַד עִם נְקוּדוֹת הַכָּסֹף
כִּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפוּ בַּכָּסֹף
בְּסִלִּיחָה הַמְצִיָּאָה בְּכוֹסֹף
ב>רוך< המרבה לסלוח

שְׁבַעִים שְׁקָל בְּשָׁקֶל הַקּוֹדֶשׁ 85
זָכָר לִירְדּוֹ זָרַע קֶדֶשׁ
נִינְיָהֶם שְׁמֵחִים בְּאֶהֱל הַקּוֹדֶשׁ
יִגְאָלֵינוּ וְנִצָּא לַחֲפֹשׁ
ב>רוך< גואל

שְׁנֵי־הֶם מְלִיאִים סֶלֶת חֲטִים
לְמֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֶהֱטִים 90
נִצַּח עַל שְׁמוֹ לְהֶרֶג מָטִים
מִחֲלֵי וּמִמְכָּה נִמְלָטִים
ב>רוך< רופא חולי עמו ישראל

בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה
טְהוֹרָה לְמִזְבֵּחַ אֲרוּחָה
בְּשִׁמְחַת לֵב יִיטִיב גִּיהָא 95
בְּבִרְכַּת שְׁנוֹת גִּשָּׁם נִתְאַזָּר שְׁמִחָה
וְתֵן טַל וּגִ'

ב>רוך< מברך הש>נים<

כף אחת עשרה זָהָב
 יָקָר לָנֶסֶם לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב
 מִצָּפוֹן יֵאָתֶה זָהָב
 100 לְקַבֵּץ הַמְסוּלָּאִים זָהָב
 ב>רוך< מִקֶּבֶץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

מְלִיאָה קְטוֹרֶת כֹּף וּגְדוּשָׁה
 רֹאשֵׁי בָשָׂמִים לְקִדְוֶשָׁה
 אֶפְרִיֹן רֵיחַ הַגִּישָׁה
 וְצִדְקוֹ בְּדִין עוֹשֶׂה חֲדָשָׁה
 ב>רוך< מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

105 פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר
 לְמִזְבֵּחַ כָּלִיל בִּיקָר
 וּמִשּׁוֹר פָּר הַיּוֹטֵב וְהַיָּקָר
 וְחִלּוּקֵי לֵב בַּחֲרֵב כָּל אֶחָד מֵהֶם יִדָּקֵר
 ב>רוך< שׁוֹבֵר רְשָׁעִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים

אֵיל אֶחָד כָּבֵשׁ אֶחָד
 110 בֶּן שְׁנָתוֹ לְעוֹלָה מִיָּחָד
 קָרְבַּן שְׁנֵי לָשֵׁם יְיָ אֶחָד
 מִבֶּטֶח כָּל קַצְוֵי אֶרֶץ יְיָ אֶחָד
 ב>רוך< מִשְׁעָן וּמִבֵּטֶח לְצַדִּיקִים

שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת
 נְאוֹת הַקֶּרְנוֹת בָּהֶם חִטָּא
 115 תַּחֲנוּן שְׁגָגָתוֹ בִּיטָה
 וְחֶסֶד יְיָ בְּמִקְדָּשׁ הֵיטָה
 ב>רוך< בּוֹנֵה וּגְ' אֶת צִמְח דּוֹיד וּגְ'

וּלְזַבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנִים
 סְגוּלִים כְּטוֹבִים {הַשְּׁנִים}
 וּמִמָּקוֹם לִזְנוּת חוץ כְּרוֹבִים שְׁנִים
 120 הָעֵתֶר לַעֲמוּסֵי מַעֲיָם
 ב>רוּךְ< שוֹמֵיעַ

אֵילִים חֲמֹשֶׁה עֲתוּדִים חֲמֹשֶׁה
 עֶרֶךְ וּמִצָּפוֹן הַחֲמֹשֶׁה
 נִחְזָה שְׁלֹחֲנוֹת חֲמֹשֶׁה וְחֲמֹשֶׁה
 וְלָחֶם הַפָּנִים עָלֵיהֶם נִגְיָשָׁה
 ב>רוּךְ< שְׁאוֹתֵךְ

125 כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה חֲמֹשֶׁה
 פְּקִידִים כְּסָפָרִים חֲמֹשֶׁה
 תְּבַרְכֵנוּ בְּשִׁבְעָה וּשְׁלוֹשָׁה וְחֲמֹשֶׁה
 תִּטִּיבֵנוּ וְזָכְרֵךְ לַעֲד נִקְדְּשָׁה
 וְעַל הַנִּסִּין וְגו' <בְּרוּךְ הַטוֹב לְךָ>

זֶה קָרָבֵן נִחְשׁוֹן וְבוֹ שְׁמַח
 130 קָרָן צִמַּח מִיָּנֹי יִצְמַח
 בְּנוֹ עֲמִינָדָב רָמָה קָרְנוֹ
 שְׁלוֹם הַיּוֹסֵעַד וְכָל קִנְיָנוֹ
 שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב נָם אֵל מִמַּעוֹנוֹ
 ב>רוּךְ< מַעוֹן הַבְּרִכוֹת

[ד] חנוכה ור"ח / קדושת י"ח ליום א

נוסח הפנים מורכב מהקטעים הבאים:

כ"י לונדון, הספרייה הבריטית, BL Or 5557 S 1-4 62-1 'כחד', בכתובת ידו של עלי בן עמרם, נ; המשכו בכ"י הספרייה הבריטית BL Or 5557 S 9-10 63- 'ירוגשים' – 72 'איבדתה', בתוך קדושתא לשבת וראש חודש וחנוכה של עלי בן עמרם ובכתובת ידו, נ¹; המשכו בכ"י קמברידג', T-S NS 139.74 73- 'קרבנו' 94 'ארוחה' נ²; המשכו בכ"י הספרייה הבריטית, BL Or 5557 S 11-12 95- 'בשמחת' 124 'נגישה' נ³; המשכו בכ"י קמברידג', T-S NS 139.74 125- 'כבשים' – סוף, נ⁴.

מקבילות: כ"י קמברידג', ספריית האוניברסיטה, T-S NS 109.18 1- 'יוהי' 8 'מחיה המתים'; המשכו בכ"י מוצרי, MC Ia.31.2 9- 'בן עמינדב' 25- 'מרדה', בכתובת ידו של עלי בן עמרם, (ללא ברכת האל הקדוש, רק פסוקים) א; כ"י קמברידג', ספריית האוניברסיטה, T-S H 11.12 34- 'יובכן ונעריצך' – 43 'עמינדב' המשכו בכ"י קמברידג', ספריית האוניברסיטה, T-S NS 237.2 44- 'מלכותך' 60 'לעומתם' המשכו לאחר חסר של דפים מ-120 'מעיס' – סוף, [המשך העמוד ריק] בכתובת ידו, ב.

מקבילות נוספות לפיוטי ט: כ"י קמברידג', ספריית האוניברסיטה, T-S 13H 4.8 57- 'כבודי' 'קדשך', בתוך קדושתא לשבת וראש חודש וחנוכה של עלי בן עמרם ובכתובת ידו, ג; כ"י קמברידג', T-S AS 131.27 61- 'ממקומו' 'ב'רוך' האל הקדוש, דף בלוי ודהוי מאוד, כתיבתו של עלי בן עמרם, ד.

חילופי נוסח: כותרת: י"ח לחנוכה א 3 אחרון] בשוליים נחשר א 4 מגן] אלי א 8 חן] חשר א 9 עמי נדב] עמינדב א 10 גזע גבר] שתי מילים לא ברורות מעל השורה א 11 ועטרה] ועטרת א / ומלוכה] מלוכה א / לו] מעל השורה נחשר א 12 כי לקדשו היתה יהודה] לפני הפסוקים כתוב ב'רוך' האל ומחוק / ברוך האל הקדוש חשר א בפסוקים] מעל השורה כתוב בערבית אם יהי ראש חדש 18 להורות] לזרות א 19 אל] מעל השורה נ / מושיע] כתב והוש מחק ותיקן נ / זה החיש ישע צאן פזורות א 24 ללחץ] מחוק ומתוקן מתחת לשורה בסוף הדף א 36 צדקות] צדק ב 37 בראש חדש וחנוכה] נסף בשוליים נ חשר ב / הלא אתה אחרון וראשון] נסף ב 40 אתה ורחום] חשר ב 41 טעם נדבה] נסף ומחוק ב / תיערב] תערב ב 42 וחנוכה] כחנוכה ב / תקרב] תאהב ב 43 ונקריב] להקריב ב / עמי נדב] עמינדב ב 44 איחדה] אייחדה ב 47 בעיר] עיר ב 50 כן] חשר ב נכתב מעל השורה נ 51 ברנה נבוא ונעבודה] ברינה אבוא ואעבודה ב 54 ומקוראים] ומקוראם ב 57 אופן] כותרת נ¹ חשר נ ב ג ד / האהילו] האהלו ג 58 לפארן] לרוממו נ¹ 59 יסוחחו] יסחחו ג / יפציחו] יפצחו נ¹ ג 63 יחודו] ייחודו ג ד פעמים באהבה] חשר ד 65 אחד משמים] נסף ד 66 כבודו משננים] נסף ד 67 יזכור] יזכר ד 68 כנס] נסף נ¹ 69 נטיתה] נטית ג עשית ד 70 עטיתה] עטית ג ד 71 כאיבדתה] נסף נ¹ / מעליה] אשר ג 72 תאבד] כן תאבד נ¹ / כשלוש] כשלישית ד / אשר] נסף נ¹ ד / איבדתה] איבדת ג ד 123 חמשה] חמישה ב 124 עליהם] עליה ב 126 כספרים] בספרים ב 127 בשבעה ושלושה וחמישה] בשבעה [וחמשה] ושלושה ב 128 וזכרך לעד נקדשה] אלהי אבות שלשה ב 130 מינו] מנו ב 133 חשר ב

נדפס: בארי, עלי החבר, עמ' 332-344 עם ביאור.

סימן: חטיבות הקרובה א"ב בטור השני לאחר הפתיחות המקראיות בשיבושים קלים: א-ג (12-1); ד-ש (74-120). ההרחבות בחטיבה השלישית: א-ר (13-32) סילוק: א-ת (33-56) במקומות אחדים משובשים. בפיוטי ט: עלי החבר ברבי עמרם.

ביאור: פתיחות מקראיות מבמ' ז, יב-יז. **ויהי... הראשון:** במ' ז, יב. 2 **אב... נחשון:** נחשון, ראש שבט יהודה, הראשון המקריב את הקרבן בחנוכת המזבח, שם. 3 **ואל אחרון וראשון:** כינוי לקב"ה, על פי יש' מד, ו: "כה אמר יי מלך ישראל וגאלו יי צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים". **נצרו כאישון:** על פי דב' לב, י: "יסבבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו". 4 **יגוננו מגן:** האל הגן עליו (על 'נחשון'). **במגינת איתן הראשון:** כפי שהגן על אברהם. השווה בר' טו, א: "אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד". **איתן:** כינוי שגור לאברהם. הקבלה בין נחשון, ראשון המקריבים משבט יהודה, לאברהם, ראשון לאבות. 5 **את קרבנו נחשון:** במד' ז, יב. **ביכר:** הביא ראשון, מלשון ביכורים. 6 **כשר:** משראה. ללשון 'שר' ראה במ' כד, יז: "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב". השווה איוב לה, יד ועוד. **עבודת משכן ותכל:** כשעבודת המשכן נסתיימה. שיבוש באקרוסטיכון. 7 **וקרא להקריב:** וניגש להקריב. **ולא עיכב:** ולא התעכב. 8 **ותחיית... תיכן:** בזכות זה הכין הקב"ה גשמים לתחייה. 9 **בן עמי נדב:** נחשון. במ' ז, יב. עמי נדב בשתי מילים, בשינוי מהמקור וכך גם בהמשך. 10 **גזע גבר:** מוסב על שבט יהודה. **באום יחידה:** כינוי לישראל. 11 **לו:** לשבט יהודה. 12 **כי... יהודה:** על פי תה' קיד, ב: "היתה יהודה לקדשו". **שרשרת הפסוקים:** בפסוק הרביעי חיבר המעתיק שני פסוקים: תה' ל, א שהוא פסוק ראשון ממזמור היום לחנוכה, ותה' צח, א שהוא מזמור של ראש חודש. מעל השורה כתב בערבית: 'אם יהי ראש חדש'. מכאן שהייעוד הנוסף לפיוט: לחנוכה ולראש חודש טבת, גרם לחיבור זה. 13 **אצה:** מיהרה. **ממלכת נמר:** כינוי ליוונים, על פי דני' ז, ו: "באתר דנה חזה הוית וארו אחרי כנמר". 14 **בנים:** כינוי לעם ישראל. **בפרך להגמר:** בשעבוד לאבדם ולכלותם. 15 **גידעוה:** עקרו אותה (את 'ממלכת נמר'). **כהני אימר:** בפיוטים שונים ישנה מסורת לפיה מקור החשמונאים הוא במשמר אימר (ראה: אליצור, פיוטי החנוכה, עמ' 303-310). 16 **דישונו:** חלבו. כנראה צ"ל 'דישנו זבחי' (בארי, עלי החבר, עמ' 334). **לכולו אומר כבוד:** כינוי לקב"ה, על פי תה' כט, ט: "כלו אמר כבוד". 17 **הבהילה:** מלכות יוון. **בתולות:** כלות. **בגזירות:** על פי אגדה הנזכרת בפיוטים רבים לחנוכה, לפיה מלכות יוון גזרה מיתה על כל מי שיכתוב כתובה לאשתו. ראה ילינק, מדרש לחנוכה, עמ' 134: 'עמדו וגזרו שכל מי שיכתוב כתובה לאשתו יקרעו אצבעותיו'. 18 **וגן נעול:** כינוי לישראל, על פי שה"ש ב, יב: "גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום". ו"ו החיבור בשל אילוף האקרוסטיכון. **בוקשה:** התבקשה, נדרשה. **להזרות:** להיעשות זרה, נכריה. במקבילה א' לזרות'. 19 **צאן פזורות:** כינוי לישראל, השווה יר' נ, יז: "שה פזורה ישראל". 20 **חינוך:** לשון חידוש, חניכה. **בעזרות:** בבית המקדש. 21 **טסה:** מיהרה. **מרובעת ראשים:** כינוי ליוון על פי דני' ז, ו: "וארבעה ראשין לחיותא ושלטן יהיב לה". 22 **יזמה:** תכננה בזדון. **להערות מקור נשים:** לגלות מקום ערוותן, לחללן, על פי וי' כ, יח: "את מקרה הערה".

ראה מקור האגדה במדרש לחנוכה: ילינק, בית המדרש, עמ' 133: 'ועוד גזרו עליהם שיהיו בועלין נשותיהן נידות הלכו ישראל ופרשו מנשותיהן'. 23 **כהנים**: החשמונאים. **כאנשים**: כלוחמים חזקים. 24 **לחלץ**: להציל. **זרע קדושים**: כינוי לישראל, על פי וי' כ, כו: 'והייתם לי קדשים כי קדוש אני יי'. 25 **מלכות שלישית**: מלכות יוון שלישית במניין, לאחר בבל ופרס. 26 **באום משולשים**: בישראל שיש ביניהם כוהנים, לוויים וישראל, על פי בבלי, שבת, פח ע"א. 27 **סוגרה**: נלכדה (מלכות יוון). **ביד שבט שלישי**: ביד הכהנים, בני שבט לוי השלישי. 28 **עשות ניסים**: כדי לעשות ניסים. **לנוחלי כתב שלישים**: לישראל שקיבלו את התורה (כתב שלישים), על פי מדרש תנחומא, יתרו י למש' כב, כ: 'הלא כתבתי לך שלישים במעצות התורה: זו תורה שאותיותיה משולשים, אל"ף ביי"ת גימ"ל. והכל היה משולש. תורה משולשת, תורה נביאים וכתובים'. 29 **פרחים**: בניס. **חתומי שמונה**: החתומים בחותם ברית המילה ביום השמיני לחייהם. 30 **צפונים**: עטופים. **בבגדים שמונה**: בבגדי הכהונה. ראה תוספתא, מנחות א, ו: 'מחוסר בגדים כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה'. 31 **ימים שמונה**: שמונת ימי החנוכה בהם אומרים הלל. 32 **רננות חינוכו**: חידשו שירה. סיום האקרוסטיכון, דילג על שי"ן ועל ת"ו. **ובכן ונעריצך אלהינו**: הכותרת לסילוק שאינה במקומה. **אל נא... תפארתו**: פסקה זו מופיעה בקדושתאות לאחר פיוט ה, וכאן אינה במקומה.

פיוט ח סילוק: 33 **אדון ראשון**: כינוי לקב"ה. 34 **בשר... ראשון**: על פי יש' מא, כז: 'ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן'. 35 **אדמוני יצא ראשון**: עשו, על פי בר' כה, כה: 'ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו'. 36 **צדקות**: זכויות. **אב הראשון**: אברהם. במקור ב נוסף כאן טור הנדרש לאקרוסטיכון האלפביתי: 'הלא אתה אחרון וראשון'. 37 **בראש חדש וחנכה**: רשום בשוליים וחסר במקבילה ב. דילג על האות ה"א באקרוסטיכון. **ותנצור עמך כאישון**: על פי דב' לב, י: 'יצרנהו כאישון עינו'. 38 **כוייה... הראשון**: <במ' ז, יב. דילג על האות ו"ו לפי האקרוסטיכון. 39 **חתומי ברית אב**: כינוי לישראל. 40 **חנן אתה ורחום**: על פי תה' פו, טו ועוד: 'ואתה יי אל רחום וחנן'. **ומגדל עוז ונשגב**: כינויים לקב"ה, על פי מש' יח, י: 'מגדל עז שם יי בו ירוץ צדיק ונשגב'. 41 **יפה נוף**: ירושלים. תה' מח, ג. דילג כאן על האות טי"ת. במקור ב התחיל לרשום טור שפתיחתו באות טי"ת ('טעם נדבה') ומחק בקו. 42 **וחנוכה**: לפי האקרוסטיכון צ"ל כחנוכה וכך גם במקבילה ב. 43 **וחנוכה שביעית**: של ימות המשיח, על פי פסיקתא רבתי פרשה ב והשווה: פרקי דרבי אליעזר, יח: 'שבע חנוכות ברא הקב"ה, השישית היא חנוכת החשמונאים והשביעית לעתיד לבוא'. 43 **ונקריב**: לפי האקרוסטיכון האלפביתי צ"ל להקריב, וכך הוא במקור ב. וכל הטור על פי במ' ז, יב. 44 **מלכותך**: דילג על האותיות כ"ף ולמ"ד באקרוסטיכון האלפביתי. 45 **אומה יחידה**: כינוי לישראל. 46 **בת מלך כבודה**: כינוי לישראל, על פי תה' מה, יד: 'כל כבודה בת מלך פנימה'. 47 **בית העבודה**: בבית המקדש. **ביראה נעבודה**: על פי לשון הברכה: 'שאותך ביראה נעבוד'. 49 **קומם**: חזק. לפני טור זה דולגה שורה שהתחילה באות צד"י. **תורה ותעודה**: הצירוף, על פי יש' כ, ח: 'לתורה ולתעודה אם לא יאמרו כדבר

הזה אשר אין לו שחר". 50 **רצה**: קבל. 52 **שלמים ותודה**: סוגי קורבנות. 53 **וערבה... יהודה**: מל' ג, ד. 54 **ומקוראים... יהודה**: ומנחת היהודים הנקראים על שם שבט יהודה. 55 **ומפורשים... ויהודה**: ומובדלים ('ישראל ויהודה') מהעמים האחרים. לשון הפרשה ופירוד. ללשון ראה יח' לד, יב: "כבקרת רעה עדרו ביום היותו בתוך צאנו נפרשות".

פיוטי ט: 57 כבודו: הקב"ה. מילת שרשור מסוף הפסוק הראשון של הקדושה, על פי יש' ו, ג: "וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו". **האהילו**: פרש אותו, את כבודו, כמו יריעת אוהל. 58 **לברכו... ולהללו**: בקרב כל באי העולם. 59 **ינצחו**: ישבחו. **יסוחחו**: ישירו. **יפציחו**: ישירו, ותוכן הטור כולו: שירת ההלל תעלה את קרנו ותרומם את שמו של הקב"ה ברבים. 60 **כשרפים... לו**: כמו המלאכים, יש' ו, ב: "שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד". 61 **ממקומו**: מילת שרשור מסוף הפסוק השני של הקדושה, על פי יח' ג, יב: "ברוך כבוד יי ממקומו". **הנשלחים**: אל בני האדם. **בפחד**: בחרדת קודש. 62 **חשים**: ממהרים. **רצונו**: של הקב"ה. **בלי כחד**: מבלי להסתיר, לשקר או להכחיש. 63 מכאן ועד סוף פיוטי הקדושה, על פי מקור ג. **רוגשים... רוחשים**: המלאכים מרעישים בכנפיהם בקראם את הקדושה ('יחודו'), על פי יח' ג, יג: 'וקול כנפי החיות משיקות אשה אל אחותה וקול האופנים לעמתם וקול רעש גדול'. 64 **יי... אחד**: דב' ו, ד. 65 **אחד**: מילת שרשור מסוף הפסוק השלישי של הקדושה. **בעליונים**: בשמים. **בתחתונים**: עלי אדמה. 66 **רננות לו מרננים**: שירים לו שרים. 67 **לאחרונים**: לדור של הפייטן. **אשר... לקדמונים**: כמו ששמר את בריתו לדור האבות. 68 **כנס**: כשם שאמר. **וזכרתי... ראשונים**: וי' כו, מה. **להיות לכם לאלהים**: פסוק רביעי של הקדושה. 69 **הארץ**: שרשור מסוף הפסוק הנזכר, וללשון השווה תה' קד, ה: "יסד ארץ על מכוניה". 70 **מכנפיה תזמר**: על פי יש' כד, טז: "מכנף הארץ זמרת שמענו". **כי גבורה עטיתה**: השווה: תה' צג, א: "יי מלך גאות לבש". 71 **רם**: כינוי לקב"ה. **שלוש מלכיות**: שלוש האומות ששעבדו את ישראל: בבל, פרס ויוון. **טאטתה**: השמדת, מחקת. 72 **תאבד**: תשמיד. **מלכות רביעית**: מלכות אדום שבחורבנה תבוא הגאולה. **כאמור והיה... הארץ**: הפייטן או המעתיק החסיר כאן חטיבה, כנגד ברכת האל הקדוש, ככל הנראה כדי שהברכה תיאמר מיד אחרי פסוקי הקדושה.

מכאן השלמת ברכות העמידה שלאחר הקדושה: 73 **קרבנו... אחת**: במ' ז, יג. 74 **דץ**: שמח. **נשיאו**: נחשון בן עמינדב, נשיא שבט יהודה. **ולא חת**: ולא פחד. 75 **אל תירא ואל תחת**: כהבטחת האל לישראל, דב' א, כ ועוד. 76 **והבין**: ולמד, השכיל. **בסוד תורה אחת**: את מצוות וחוקי התורה. 77 **שלשים ומאה משקלה**: במ' ז, יג. 78 **מהונו**: של הקב"ה. **שקלה**: נתן אותה. 79 **חכמות... קולה**: על פי משי' ח, א: "הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה". 80 **ותשובה האל קיבלה**: כנראה משובש, צ"ל ותשובתו (על פי בארי, עלי החבר, עמ' 339), והמילה רומזת לברכה הסמוכה. 81 **מזרק אחד כסף**: במ' ז, יג. 82 **ויעד**: זימן, הועיד. **עם נקודות הכסף**: עם קישוטים מהודרים של כסף. הלשון על פי שה"ש

א, יא: "תורי זהב נעשה לך עם נקדות הכסף". 83 **כנפי... ב[כ]סף**: כינוי לישראל, על פי תה' סח, יד: "כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ". והמדרש בבבלי שבת קל, ע"א: משום דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר (תה' סח) כנפי יונה וגו'... מה יונה זו כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן ור"ל: ובזכות זו ימציא להם הקב"ה סליחה. השווה בבלי ברכות נג, ע"ב. ההשלמה על פי ההקשר. 84 **בסליחה**: אולי צ"ל סליחה. **המציאה**: הענק, תן. **בכוסף**: בערגה ובאהבה. 85 **שבעים...** **הקודש**: במ' ז, יג. 86 **זכר לירדו**: לזכר שבעים בני יעקב שירדו למצרים, על פי בר' מו, כז: "ובני יוסף אשר ילד לו במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים". **זרע קודש**: כינוי לבני ישראל. 87 **ניניהם שמחים**: צאצאיהם ישמחו. **באהל הקודש**: בבית המקדש. 89 **שניהם... חטים**: במ' ז, יג. 90 **למלך אסור ברהטים**: לכבוד הקב"ה, שה"ש ז, ו ומדרשו בשה"ש רבה ז יא: 'מלך אסור ברהטים זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, דכתיב ביה: (תה' צג) יי מלך גאות לבש. אסור ברהטים שאסר עצמו בשבועה שהוא משרה שכיתו בתוך ישראל'. 91 **נצח... מטים**: כינוי לישראל שלעולם נהרגים על קידוש השם. 92 **מחלי וממכה נמלטים**: ישראל הניצלים מחולי וממכות בזכות הקב"ה. 93 **בלולה בשמן למנחה**: במ' ז, יג. 94 **טהורה**: כינוי למזבח המצופה זהב, על פי שמ' ל, ג: "וצפית אתו זהב טהור את גגו ואת קירתיו סביב ואת קרנתיו ועשית לו זר זהב סביב". **ארוחה**: לחם אשה. 95 **גיהא**: בריאות, וכל הטור על פי משי' יז, כב: 'לב שמח ייטיב גהה'. 96 **שנות גשם**: שנים עם שפע גשמים. בסמיכות תיאור. **נתאזר שמחה**: נתמלא שמחה. 97 **כף... זהב**: במ' ז, יד. 98 **יקר**: הקריב בכבוד. **לנס**: למי שאמר: לקב"ה. **לי הכסף ולי הזהב**: חגי ב, ח. **לנס... הזהב**: כינוי לקב"ה. 99 **מצפון יאתה זהב**: על פי איוב לז, כב: "מצפון זהב יאתה על אלוה נורא הוד". וכוונת הטור היא שהגאולה ('זהב') תבוא ('יאתה') לפתע. 100 **המסולאים זהב**: כינוי לישראל, על פי איכה ד, ב: "בני ציון היקרים המסלאים בפז". 101 **מליאה... וגדושה**: על פי במד' ז, יד: "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת". סדר המילים בטור: 'כף מלאה וגדושה קטורת' והשינוי מכורח החרוז. 102 **ראשי בשמים**: בשמים משובחים. שה"ש ד, יד. 103 **אפריון**: כמו באפריון. כינוי למשכן, למקדש. ללשון ראה שה"ש ג, ט: "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון". 104 **וצדקו בדין**: וזיכה אותו בדין. **עושה חדשה**: כינוי לקב"ה, על פי יש' מג, יט: "הנני עשה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה". 105 **פר... בקר**: במ' ז, טו. 106 **כלי[ל]**: הוקטר לעולה. ההשלמה על פי ההקשר. **ביקר**: בכבוד. ללשון ראה אס' א, ד: "עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו". 107 **ומשור... והוקר**: על פי תה' סט, לב: "ותיטב ליי משור פר", כלומר ונתקבל לרצון יותר מכל קרבן. ואולי כוונתו לשירו זה המגיש לקב"ה שהוא טוב לקב"ה מכל קרבן. כך גם על פי הקשר הפסוק: תה' סט, לא: "אהללה שם אלהים בשיר ואגדלנו בתודה". 108 **וחלוקי לב**: ואלה שלבם חלוק. רומז לרשעים ולזדים שאותם יכניע הקב"ה, לפי לשון הברכה. **ידקר**: יומת. 109 **איל... אחד**: במ' ז, טו. 110 **בן שנתו לעולה**: המשך הפסוק, שם. 112 **מבטח... אחד**: על פי תה' סה, ו: "מבטח כל קצוי ארץ וים רחקים". 113 **שעיר... לחטאת**: במ' ז, טז. 114 **נאות הקרנות**:

קרנות המזבח הנאות. **חיטא:** טיהר בדם הקרבנות את ('נאות הקרנות') כדין קרבנות החטאת. 115

תחנון שגגתו: את וידוי חטאיו. **ביטה:** הגה, אמר. 116 **וחסד... היטה:** ובמעשהו זה של הוידוי גרם לחסד האל שישרה ('היטה') במקדש, והמדובר בהקשר לחנוכת המשכן. 117 **ולזבח... שנים:** במד' ז, יז. 118 **סגולים:** מובחרים. ללשון ראה תה' קלה, ד: "כי יעקב בחר לו יי ישראל לסגלתו". **כטובים [הש]נים:** הצירוף על פי קה' ד, ט: "טובים השנים מן האחד". 119 **וממקום... שנים:** מקודש הקדשים ששם היו הכרובים סוככים בכנפיהם על ארון הברית. על פי דה"ב ג, י: "ויעש בבית קדש הקדשים כרובים שנים מעשה צעצעים ויצפו אתם זהב". **לוית חן:** ההוד והפאר, הצירוף על פי מש' א, ט: "כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרתיך". 120 **העתר:** העתר, ענה. **לעמוסי מעים:** לתפילותיהם של ישראל על פי יש' מו, ג: "העמסים מני בטן הנשאים מני רחס". 121 **אילים... חמשה:** במ' ז, יז. 122 **ערך:** סידר, והוא סוף המשפט של הטור הקודם. **ומצפון:** מחטא מוסתר, מעוון, על פי הו', יג, יב: "צרור עון אפרים צפונה חטאתו". והשווה בבלי, סוכה נב, ע"א: 'ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם (יואל ב, כ) זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם'. **הומשה:** ניצל. 123 **נחזה:** באחרית הימים. **שלחנות חמשה וחמשה:** את המקדש בבניינו, על פי דה"ב ד, ז-ח: "ויתן בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל". 124 **ולחם הפנים:** על פי שמ' כה, ל ועוד: "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד". 125 **כבשים... חמשה:** במ' ז, יז. 126 **פקידים:** נמנים, נספרים. **כספרים חמשה:** כחמשת חומשי תורה, כלומר חמשת הכבשים המוקרבים כנגד חמשת חומשי התורה. דרשה דומה על מספרים, ראה בטורים 85-86. 127 **בשבעה ושלושה וחמשה:** מספר המילים בשלושת הפסוקים של ברכת כהנים בבמ' ו, כד-כו. סדר המילים במקור ב עדיף: 'שבעה [חמשה] ושלושה'. 128 **תיטיבינו:** תיטיב עמנו. 129 **זה קרבן נחשון:** במ' ז, יז. 130 **קרן:** ציץ, חוטר. **צמח:** המשיח. **מינו יצמח:** משבט יהודה יצמח המשיח. והטור על פי יש' יא, א: "ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה". 131 **בן עמינדב:** המשך במ' ז, יז. **רמה קרנו:** זכה להערכה וכבוד. 132 **שלום הוסעד:** נתמך בשלום. 133 **שלום... ולקרוב:** יש' נז, יט. **נס:** אמר הקב"ה. **ממעונו:** מן השמים.

ליום שני של חנוכה

א ביום השני
אודה למאיר אישוני
אנשי גרם בלבושי שני
באום שפתותיה פשני
יגן עלינו אחד ואין לו שני
ב>רוך< מגן

ב 5 [ביום השני]
הקריב נתנאל בן צוער
ביום נרצה תארו הוצהר
רחמיך יהמו מודים לך על השער
החינו בגשם ולא נצער
ב>רוך< מחיה

ג [ביום השני]
[הקריב] נשיא י/ש//שכר
10 גל מלבד כי יש שכר
יודעי בינה בנים נסכר
ובחנוכת מקדש שיני נזכר

ככ>תוב< ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר (במ' ז, יח)
ונאמר ומבני יששכר יודעי לעתים לדעת מה יעשה ישראל (דה"א יב, לג)
ונא>מר< זמרו ליי חסידיו וגו' (תה' ל, ה)
ונא' הפכתה מספדי <למחול לי> (תה' ה, יב)
{ובחנ>כת< חומת ירושלם בקשו את הלויים מכל מקומתם ככ' <להביאם> לירושלם לעשת
חנוכה ושמ>חה< ובתודות ובשיר מצלתיים בנבלים ובכנור>ת< } (נחמיה יב, כז)

מקורות: כ"י קמברידג', ספריית האוניברסיטה, T-S H11.12 (1-12 'נוכר' ועוד שרשרת פסוקים, המשך חסר. כתיבת ידו של עלי בן עמרם. בתחתית הדף כתב נוסח אחר להתחלה: 'פתח אהלל לאל ברנני'. לפניו: קדושת י"ח ליום ראשון חנוכה, לעלי בן עמרם, נ; כ"י קמברידג', ספריית האוניברסיטה, T-S NS 237.2 (בשוליים של כה"י ובו סיום קדושת י"ח ליום ראשון של חנוכה לעלי בן עמרם ובכתיבתו, 1-4 'שני', א).

חילופי נוסח: 1 אודה למאיר אישוני] אהלל לאל ברנני א 2 בלבוש] בלבוש א 3 כשני] שני א

סימן: א-ג.

ביאור: 1 **ביום השני:** במד' ז, יח: "ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר". **למאיר אישוני:** למאיר אפלטני, כינוי לקב"ה. בתחתית הדף רשם נוסח אחר להתחלה: 'אהלל לאל ברנני'. 2 **אנשי גרם:** רומז אולי ליששכר, ככינוי לישראל. ללשון ראה: בר' מט, יד: "יששכר חמר גרם רבץ בין המשפטים". ללשון השווה: איוב מ, יח: "גִּרְמִי כמטיל ברזל". **בלבוש שני:** הקב"ה מלביש את ישראל בלבוש יקר ודואג למחסורם. 3 **באום:** בישראל. **שפתותיה כשני:** כינוי לישראל, על פי התיאור האלגורי של כנסת ישראל כרעיה בשה"ש ד, ג: "כחוט השני שפתתך". 4 **אחד ואין לו שני:** כינוי לקב"ה. הלשון על פי קה' ד, ח: "יש אחד ואין שני". 5 **[ביום השני]:** ההשלמה על פי המבנה וההקשר. **הקריב... צוער:** במ' ז, יח. 6 **ביום נרצה:** ביום שהתקבל הקרבן. **תארו:** דמותו, תווי פניו של נתנאל בן צוער. ללשון ראה: שמ"א, כח, יד: "ויאמר לה מה תִּאָּר וְתֹאמַר איש זקן עלה והוא עטה מעיל". **הוצהר:** הוא, מלשון צהרים 7 **רחמיך יהמו:** רחם על עם ישראל. **מודים לך על השער:** כנראה כינוי לישראל. **על השער:** אולי הכוונה למחיר התבואה, על פי בבלי, בבא מציעא סב, ע"ב: 'אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין...'. 8 **ולא נצער:** כדי שלא נהיה עצובים, לשון צער. 9 **ביום השני... יששכר:** במ' ז, יח. 10 **גל מלבו:** מלשון גילוי, ניבוי. ללשון ראה שמ"א ט, טו: "ויי גלה את אֶזְרָא שמואל". גילה, הגה ממחשבתו ('מלבו') את העצה לשבטים שיביאו עגלות (דה"א, ז, א). **כי יש שכר:** יוזמה זו זיכתה את השבט בשכר מבורך. 11 **יודעי בינה בניס נסכר:** שכרו של נתנאל בן צוהר הוא בניס יודעי בינה, בינה לדורות: 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל', על פי דה"א יב, לג. וראה ספרי במדבר פיסקה נב: 'אבא חנין אומר משום רבי אליעזר לפי שזכה נתנאל בעצה זכה שניתן בינה בשבטו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים'. 12 **שיני נזכר:** כך יוזמתו של נתנאל בן צוער היא שזיכתה אותו להקריב שני בסדר הקרבת הקורבנות, למרות שעל פי סדר הולדת הבנים, הוא הבן התשיעי של יעקב. ראה המדרש בספרי במדבר פיסקה נב (מהדורת הורוביץ): 'מה ת"ל לפי שבא ראובן ועירער אמר דיי שקדמני יהודה למסעות אקריב אני לתולדות, נזף בו משה ואמר לו מפי הקודש נאמר לי להקריב למסעות שנאמר הקרב אין הקרב אלא שנאמר לו מפי הקדש

